

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

..... APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:
 Pe un an 240 Lei
 Pe jumătate de an 120 „
 Pe un pătrar de an 60 „
 Un număr 5 Lei.
 Pentru străinătate pe un an 300 Lei.

Manuscrisele nu se înapoiază și se adresează redacțiunii „Foaia Diecezană”; iar banii pentru abonamente și inserațiuni se trimit administrațiunii „TIPOGRAFIA și LIBRĂRIA DIECEZANĂ” în Caransebeș.

Prețul inserțiunilor:
 Pentru publicațiuni oficiale, concursuri, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 120 Lei, până la 200 de cuvinte 180 Lei, de aci în sus 200 Le .

Protosîncelul Dr Iosif Olariu.

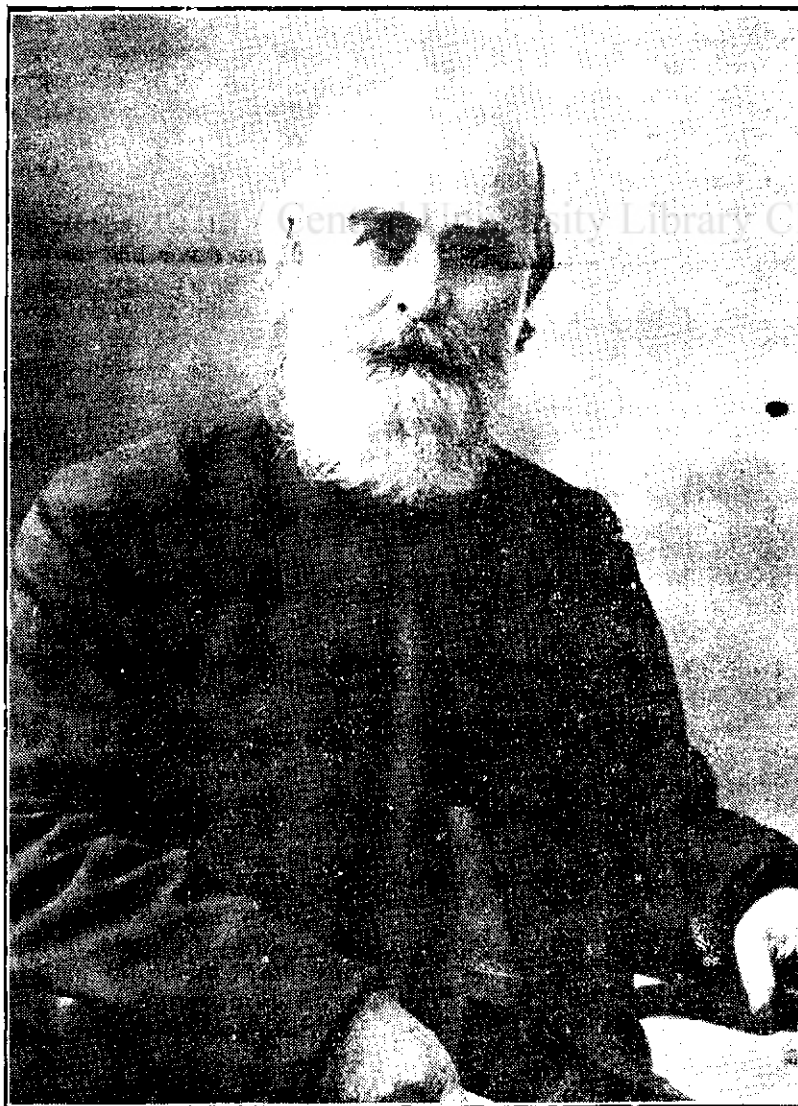
De curând s'au împlinit treisprezece ani dela dimineața zilei de 6 Decembrie 1920 când s'a sfârșit un om: protosîncelul Dr Iosif Olariu.

În mâinile înghețate condeii harnic a amorțit; servul necărtelnic al Domnului plini astfel și ultima neîndurată poruncă, a întoarcerii la țărâna din care-am fost luați.

Albul fulgilor de zăpadă îi țesu atunci — ca și astăzi — lînțoliu neprihănit, și-i acoperi în pace, pe fiul alături de tatăl său. O cruce solitară la căpătâiul tatălui ocrotia patern și creștineasca veghie a fiului pentru marea și înfricoșata zi a învierii de apoi...

Truditul vlăstar din solul cel dârz al Domnului, a recuperat altă țărână, aproape de leagănul nădejdiilor și suferințelor sale, căci țărâna aidoma fulgilor de zăpadă nu știe de ură ori ingrătitudine...

Înlănțuirea aceasta, atașamentul crescut în lumina personalității sale de titan i-l răsplătește de-acum o generație mai

† Protosîncelul Dr Iosif I. Olariu
 (6 Februarie 1859—6 Decembrie 1920)

fericită, liberată din servituțile măruntelor socoteli, al căror sfârșit normal ar fi pragul izbăvitor din lumea cea vremelnică.

Om de școală și autor de opere științifice Dr Iosif Olariu, a semănat și'n coloanele acestei foi semințe din darurile sufletului său. Zece ani încheiați a îndeplinit nobila slujbă de redactor, păstrând nivelul superior al considerațiunii de care s'a bucurat totdeauna organul nostru.

Ocolind inutile și păgubitoare polemizări, departe ținându-se de orice vânzoleală mărunță și de ordin personal, a mers pe drumul cel drept, a căruia viziune i-o dădea bogata lui știință teologică. Covârșitoarea înrăurire, nota puternic teologică se resimte în toată activitatea lui de redactor al foii diecezane...

În ajunul sărbătorilor de bucurie și dăruirii creștine, am pregătit și noi un dar cuviosului nostru admirat: prinosul recunoștinții noastre.

Nicolae Cornean
 Redactorul Foii Diecezane.

Mi s'a cerut și bucuros fac o mică apreciere în Domnul adormitului *Dr Iuliu Olariu* fostul meu director și coleg la Teologia din Caransebeș mai bine de un pătrar de veac.

Regretatul a avut vaste și temeinice cunoștințe teologice — dovadă sunt prodigioasele lui opere ce l-au ridicat deasupra scriitorilor bisericești de rând.

A fost preot de model, director foarte sever dar drept și profesor conștiințos — de aceea respectat și iubit de profesori și studenți.

A trăit modest și retras în biblioteca sa, rar comunica neoficios cu cineva, din care cauză a avut multe desamăgiri.

Memoria lui este binecuvântată și duiosă pentru ceice l-au cunoscut bine.

Dr Petru Barbu

Analiza unei lupte.

Intre anii 1880 și 1890 pulsa în Caransebeș o viață cu adevărat românească sub egida neuitatului episcop Ioan Popasu, care așa zicând din nimic a creat bazele episcopiei noastre.

Una din aceste baze de căpetenie a episcopiei Caransebeșului a fost „Institutul teologic“, în fruntea căruia chiumă episcopul Ioan Popasu în anul 1885 pe primul bănațan, care a luat doctoratul în științele teologice la Cernăuți, pe Dr Iuliu Olariu.

Dr Olariu aparținea naționaliștilor cunoscuți sub numirea de „tribuniști“, de vreme ce „Tribuna“ din Sibiu era ziarul politic intransigent, care critica strâns stările ce amenințau tot mai mult a se apropia de guvernul maghiar.

În anul 1889 aplică nou hirotonitul episcop de pe atunci Nicolae Popea pe un alt bănațan, promovat doctor în teologie la Cernăuți, de secretar eparhial, pe Dr Traian Badescu.

La început secretarul eparhial Dr Badescu leagă cunoștință cu cei dela conducerea comunității de avere, a justiției și primăriei orașenești, cari instituțiuni nu peste mult încep, sub forța împrejurărilor, să plutească în apele guvernamentale.

Având diceza pe acești doi bărbați cu studii superioare, era încâtva de înțeles, ca între ei să se nască o rivalitate oarecare, la început mai domoală, apoi ceva mai pronunțată.

Dr Olariu intrase în tagma monahală încă în anul 1893, iar Dr Badescu devine monah după nouă ani, adecă în 1902 în cursul cărui interval antagonismul lor se manifesta în surdina.

Cu intrarea lui Dr Badescu în monahism însă se deschide pe față lupta între cei doi adversari.

Parcă auzea din o parte: „Ala jacta est“, iar din cealaltă parte ecoul: „ἀνεργουθω ὁ νόθος“.

Trăit-am în vremea aceea într'o epocă, când conștiința națională izbucnise cu toată puterea.

Prieteni de ai secretarului Dr Traian Badescu sunt în mare parte în tabăra naționalistă. Lupta ce se luase mai demult se ducea acum pe viață și pe moarte între naționaliști și guvernamentali.

Data fiind situația aceasta, Dr Traian Badescu ține cont de spiritul vremii și caută un fel de orientare nouă.

Încetinel se desbaieră de cunoștințele ce le făcuse dintru început, când venise la Caransebeș, tinzând tot

mai mult într'acolo să se închiege cu prietenii săi prin aceea, că sprijinea curentul național.

Prieteni iarăși, ținându-l de bun tovarăș de luptă, îl considera de exponent al naționaliștilor, cari în timpul acela aveau majoritate atât în sinodul, cât și în consistoriul eparhial.

Dr Olariu, care ca monah primise numele de „Iosif“, fiind rivalul pronunțat al celui ce era Dr Badescu, care ca monah încă primi acelaș nume, căuta în fața constelațiunii schițate mai sus să se apropie de guvernamentali, pentru a forma polul opus al antagonistului său.

Pentru a putea ajunge la înalta demnitate de episcop, candidatul la episcopie avea să treacă și prin foc și prin apă. Trebuia întâi să fie ales și apoi alegerea confirmată. Cei de jos făceau alegerea, iar cei de sus confirmarea. Jos erau puternicii naționaliști, sus guvernamentalii.

Tactica protosinCELULUI Dr Iosif Badescu a fost să câștige pe cei de jos, ca prin votul lor să forțeze mâna celor de sus în ce privește aprobarea alegerii, de aceea sprijinea cu toată tăria pe aceia, despre cari credea, că-i vor da votul.

Și puțin a lipsit, ca tactica aceasta să triumfeze, pentrucă nu odată mi-a împărtășit protosinCELUL Dr Badescu, că fostul ministru de culte, contele Albert Apponyi și-a exprimat regretul, că n'a făcut propunere de confirmare a alegerii de episcop a numitului protosinCEL, ci a dat ascultare celor ce l-au informat nefavorabil asupra persoanei lui Dr Badescu.

ProtosinCELUL Dr Iosif Olariu a avut o tactică exact opusă și în consecință s'a străduit să-și facă o altă platformă, fiind de credință, că sprijinul de sus va avea repercursiune favorabilă asupra alegerii de jos, cecăce s'a dovedit că n'a fost cazul.

Fiecare din acești doi adversari, ambii buni Români, a acționat în mod diplomatic, dar în diferite direcțiuni.

Și unul și celalalt a avut acelaș scop, acelaș ideal: să ajungă episcop al Caransebeșului. Unul credea că va ajunge cu ajutorul votului universal din biserică, care era favorabil curentului național, până când celalalt cu ajutorul guvernului, în credința, că acestuia îi stăteau la dispoziție mijloace pentru a-și impune voința.

Situația se cristalizase astfel, că Dr Olariu ajunsese să coopereze alături de guvernamentali, iar Dr Badescu alături de naționaliști.

Ca unul care am stat cu acești doi bărbați distinși ai eparhiei în legături prietenești și cunosc în amănunte fazele luptei ce s'a dat cu îndârjire în jurul scaunului episcopesc al Caransebeșului, fie-mi permis să fac constatarea, că ar fi un neadevăr, dacă am persevera în aceea, că toți cei ce s'au grupat în jurul protosinCELULUI Dr Badescu au fost naționaliști sadea, întocmai cum ar fi un alt neadevăr, a afirma, că toți aderenții protosinCELULUI Dr Olariu au fost exclusiv guvernamentali.

Cunoșteam aderenți fervenți ai lui Dr Olariu, cari erau naționaliști înflăcărați, precum în acelaș timp cunoșteam oameni de ai lui Dr Badescu, cari aveau legături cu guvernul.

Ce voesc să zic prin aceste sublinieri?

Voiesc să pun la punct, că lupta înverșunată ce s'a dat în eparhia Caransebeșului între cei doi protosinCELULUI protivnici a fost mai mult personală.

La alegerea de episcop din anul 1909 fu ales Dr Iosif Badescu și nici nu se putea altcum, căci curentul național era puternic.

Precum n'a fost întarită alegerea de episcop a arhimandritului Filaret tot așa n'a urmat nici confirmarea alegerii protosincelui Dr. Badescu, deși unii dintre guvernamentali interveniseră, ca alegerea acestuia din urmă să fie confirmată. În schimb alți guvernamentali s'au pus de două și au și învins, căci la propunerea Ministerului Cultelor împăratul Franz Ioscf a denegat confirmarea alegerii de episcop, făcută de curentul național al Românilor ortodoxi din eparhia Caransebeșului.

Din cele de mai sus se învederează, că nici unul dintre cei doi protosincoli ai noștri n'a fost purtător de steag, n'a fost cărmaci adevărat, ci fiecare dintre ei a căutat să beneficieze de câte un curent, de aceea acești doi rivali au operat în această luptă mai mult pe teren personal.

Nu ei au dirijat curentele, ci s'au lăsat conduși de acele vânturi, cari s'au deslănțuit ca un postulat al vremii și aceasta au făcut-o în vederea ajungerii aceluiaș scop, pe care îl urmărea fiecare în parte.

Și apoi să nu uităm, că au fost și de aceia, cari trăgând sfori, i-a și mai ațâțat și făcut să se hărțuească, încurcându-i de-a binelea în lupta, pentru care se angajaseră.

Lupta a fost aprigă, a costat multă pierdere de energie, a răscolit patimile, a reclamat jertfe, a adus diecezei neajunsuri, ba chiar și hula și în ultima analiză nu s'a sfârșit cu vre-o izbândă, ci dimpotrivă, ca rezultat final al acestei lupte de ani de zile putem așifa, că s'a sfârșit cu înfrânerea a doi dignitari de origine din Bănat, căci unul a fost învins la urnă, iar celalalt vulnerat adânc prin neconfirmarea alegerii sale de episcop.

În toamna vieții lor, după ce lupta li a zdruncinat nervii, s'au împăcat. Am fost unul dintre cei ce au depus stăruințe, ca împăcarea aceasta să devină o colaborare rodnică pentru eparhie. Împăcarea acestor doi bărbați de valoare ai noștri însă n'a avut când să dea roade pentru biserică, fiindcă puterea morții i-a desparțit.

Așa să vede, că li-a fost destinul, ca să nu poată conlucra umăr la umăr nici măcar în amurgul vieții lor, când patimile se potoliseră.

* * *

Dr. Iosif Olariu a condus instituțiunea de educație concretută lui de episcopul Ioan Popasu, în spirit național neprihănit, 35 de ani a fost paznic neadormit, ca flacăra naționalismului curat românesc să nu se vestejească. Din pleiada elevilor săi au eșit luptători curajoși pentru idealul național, cari au fost purtători de suferințe.

Cu protosincolul Dr. Iosif Olariu s'a coborât în mormânt un bărbat proeminent, care pe lângă alte realizări înalte în domeniul științei, a făcut servicii neprețioase neamului său.

Ca unul, care am stat în raporturi bune cu protosincolul Dr. Iosif Olariu, îmi țin de piosă datorie, ca cu prilejul scoaterii acestui număr festiv al „Foaii Diecezane”, la care foaie am contribuit sub aripile lui ocrotitoare pe când redacta acest organ al eparhiei, zie, îmi țin de piosă datorie, ca defunctului protosincol să-i aduc omagiul binemeritat, de a-i așeza portretul în lumina adevărului.

Lumina aceasta să-i lumineze memoria acum și în viitor.

A. Moaca.

Dr. Iosif Iuliu Olariu

(† 1920)

între Teologii gr. catolici Români.

Regretatul Iosif Olariu e primul bănațan doctor în teologia universală ortodoxă.

După dânsul îndată urmează mai mulți în răs-timp numai de un deceniu: Popovici, Putici, Barbu (epar. Arad), episcopul Badescu, Barbu (dir.).

Dicteriul: „Prior tempore, potior vire” (iure). Deși cu toții aceștia s'au distins în vinea Domnului, pe teren pur doctrinar, seniorul lor doctor Olariu îi întrece mult. Nu a fost savant cu reputație mare, ci a fost un teolog bine format, mai mult receptiv decât reflexiv, creator și îndrumător. Nu a avut nici timpul material, nici mediul prielnic pentru așa ceva; poate nu l-a înzestrat nici Dumnezeu cu un intelect de uriaș, cum se cere în zilele noastre și în condiția teologiei actuale!?

Totuș Iosif Olariu este nu numai la noi bănațenii, dar în întreaga provincă Alba-Iulia—Sibiu, până azi, cel mai mare și mai de seamă teolog. *În pregătirea teoretică și în stăpânirea integrală și metodică a evantumului de pur bagaj științific teologic, nu e întrecut de nime, în mitropolia noastră.*

De alte discipline nu se pasiona. Nu se încălzia notabil, nici de focul și frumseța vreunei arte.

Când, deci nu era nici un poligraf, nici un poli-historic, a scris, sau mai adecvat vorbind a întomit („concinavit”) manuale și cărți didactice auxiliare în domeniul Bibliei și al Dogmelor, mai ales în primul e: fecund, la perfecție orientat și instructiv.

Teologii români gr. catolici contemporanii lui lui Dr. Iosif Olariu — azi morți până la unul toți — așa îl cunoșteau și caracterizau în convorbirile lor și în puținele și laconicele pomeniri ce îi făceau în scrierile lor.

Eu umilit subscrisul, care îi închin aceste șire sunt cu patru ani mai târziu ca el în terminarea cursului teologic (1888). Până în vara 1923 am fost preot gr. cat. Numai odată, cam $\frac{1}{4}$ de oră am vorbit cu dânsul în 1919 vara, venind dela catedrală spre piață m-a prezentat d-l Dr. P. Barbu.

În dialogul scurt și variat, am observat, că e foarte familiarizat cu limba latină medievală („*lingua perennis*”), știe multă grecească alexandrină, apoi că e ortodox de marcă, dar foarte calm și reverențios față de Români gr. catolici. De literatura lor nu se interesa. Nu urmărea nici polemicele mari, dese și câte odată învăpăcate, cari se tipăreau în cărți, ori în penodicile din Blaj (1883—6) „Foaia Biser.”, „Foaia Biser. și Scolastică” 1887—1890 și mai ales în „Unirea” începând din 1891 și până azi.

Am mai observat, că regretatul doctor Olariu, nu era la curent cu toate svâcnirile teologice ce cuprindeau coloanele revistelor Bisericii catolice, nici chiar cu toate cele ortodoxe din regat.

Cei cari zic, că nu era stilist român greșesc. Știa și scria în o limbă perfectă. Poftim a-i revida operele. El a căutat exprestunea cea mai adecvată noțiunii și s'a folosit intenționat de frazele acelea cari le avea literatura Bisericii din Apus, și cari atunci unii nu cutezau a le folosi. Azi însă sunt împământ-

tenite definitiv. Nu-i plăcea lui Dr Olariu paradarea cu cuvinte slave bisericești, cari în teologie nu au forța ce reclamă noțiunile fine și subtile, cari dânsul trebuia să le expună și explaneze.

Știu, că mai nou d-l profesor de Testamentul Nou din București, Dr Rovența în aprecierea sa despre progresul studiilor Biblice în Românește, în cursul alor 50 de ani din urmă, îl vre pe neuitatul nostru teolog Dr Olariu, ca un compilator și bărbat fără aport și suport științific.

Noi am știut-o totdeauna, că Dr Olariu nu e biblic epocal, nu e teolog mondial, dar totuș e mare teolog. Nu din întocmirea manualelor se judecă și se poate judeca valoarea științifică a auctorilor! Nici chiar numai din monografiile lor!

Apoi de multeori cei mai învățați nu scriu nimic, ori nu așa bine ca alții, mult mai neînvețați ca ei, însă au darul, plăcerea și răbdarea de a scrie.

Până la Olariu — să băgăm bine de samă — nime nu a scris așa de pe larg Introducere în studiul Biblic. Nu aveau nici Blăjenii, cum nu au nici azi un manual așa amplu. Apoi să nu cerem cele de azi pentru acum 30 ani.

Pe Olariu îl invoacă ca autoritate teologică profesorii universităților catolice, profesorii uniți din: Blaj, Oradea, Cluj. E binevestit și de revistele mari catolice din Apus.

Olariu e pentru studiile Sfintei Scripturi la noi Români ortodoxi de dincoace de munți acela, care era Dr Smigelschi pentru Români gr. catolici. Ei erau de aceeaș vrâstă și buni prieteni și de acelaș temperament.

Dr. Ștefan Pop
prof. de teologie.

Dr Iosif I. Olariu.

— Amintiri. —

Eram elev al liceului piariștilor din Timișoara, când tatăl meu mereu îmi descoperia dorința sa, de a urma și eu cariera, ce cel puțin 4 generații înaintașe o bătătoresc. Și, dacă se poate, chiar mai departe... uite, ca un Musta, protosinghelul... ca un Olariu... un Olariu... taichii... profesor, primul doctor dela Cernăuți... mare lucru... profesor de teologie... învățat mare... Cernăuțul, taichii, Cernăuțul, fala ortodoxiei noastre...“

Și, cum eram învățați, ca orice ar spune părinții, să fie sfânt de adevărat, fără încercare de contraziceri, atât de adânc mișcau întipărit în suflet aceste cuvinte, din care mi se alcătuisse un întreg tablou, încât întrezăream deja de pe atunci viitorul meu: auzitor al celor mai învățați meșteri ai cuvântului și ai științelor teologice... să învăț și eu acolo unde a învățat profesorul Dr Iuliu Olariu dela Caransebeș...

*

Cred că eram în clasa V. a liceului, când s'a sfârșit din viață protopopul Meletie Dregheci al Timișorii. Cu preotul-paroh al Majerilor — azi Elisabetinul Timișorii — fericitul Petru Anca, și cu alți prieteni și colegi de studii, dintre cari îmi reamintesc de Laie Vulpe, azi parohul Jadaniului din eparhia Aradului, am mers și eu la înmormântare. A fost dus la cimitir din casa proprie, în Cetate, în care a locuit și avocatul Pavel Rotariu.

Prohodul era celebrat de o persoană bisericească înaltă, trimisă de către dvorul vlădicesc din Arad, însoțit de diaconul Dr Traian Puticiu, pe atunci profesor la Teologia din Arad, iar mai târziu urmaș în scaun răposatului Dregheci.

„Diaconul Dr Traian Puticiu, frate, doctor de Cernăuți...“, îmi șoptea fratele Laie, care cunoștea persoanele din centrul eparhiei sale. Și eu priveam cu sete, neștiind ce să admir la acest diacon: frumusețea chipului său, glasul său dulce, ori ținuta demnă ca ceremonier? Avea chipul unui adevărat seraf.

Și gândeam în mine: și asta a învățat la Cernăuți, unde a învățat Dr Iuliu Olariu, de care îmi povestea tata. Dacă asta e așa, de 10 ori mai mai trebuie să fie Dr Olariu, *primul* doctor de Cernăuți din Bănatul nostru!

*

Am luat bacalaureatul. Deci nici o piedecă pentru a mă sui la... Cernăuți. Nime nu era mai fericit ca mine. La Cernăuți, la Cernăuți, unde a învățat Dr Olariu!

Între'o bună zi din vară se reîntoarce tata dela Caransebeș, unde fusese în afaceri oficiale. Între multe altele îmi spune, că tot ar fi bine să fac eu teologia la Caransebeș.

„La Caransebeș, întreb eu, la Caransebeș, și să nu fac eu carte la Cernăuți, idealul meu, unde a învățat Dr Olariu? E greu de conceput. Atunci cum rămâne cu planul meu, și al D-Tatei tată, că: dacă se poate, mai departe... ca un Musta... ca un Dr Olariu?...“

„Ei, vezi, taichii, tocmai d-l Dr Olariu mi-a dat sfatul acesta. Și Prea Cuvioșia Sa părintele protosinghel Musta tot așa m'a sfătuit. Uite, este ceva în lucru: barem un an! E bine să cunoști oamenii din centrul episcopiei, să înveți Tipicul ca la noi, să înveți Cântarea tot ca la noi. Pentru că mi-s'a spus, că la Cernăuți, atât una cât și cealaltă din cele două obiecte, se propun cu totul altfel decât la noi în Bănat. Și apoi noi suntem făloși, pe cântarea bisericească bănățeană! Doară știut este, că așa dulce cum se cântă la noi, în Bănat, nici unde nu se mai aude. Mai ales că v-o propune profesorul Petrescu, *Cucuzelul Bănatului*... Și apoi să vezi pe bătrânul episcop Popea, cu barba lui lungă și albă, cu crucea de aur pe piept, încât ai crede că e un sfânt. Și, în fine vei vedea și pe directorul Dr Olariu... Mai ia apoi în seamă, că dorința și sfaturile domnilor dela vlădicie nu pot fi refuzate... Sunt părinții noștri sufletești, și nu trebuiesc supărați...“

Tata, crescut sub aripile ocrotitoare ale fericitului episcop Popasu, care îl ținea strâns pe lângă sine în Consistoriu, iar după aceea îl distinsese cu diferite misiuni oficiale, trimițându-l până la marginile diecezei — dovadă scrisorile particulare aflătoare în posesiunea mea, unele delicate pentru starea materială a generosului episcop, cunoscut ca larg la mână, mai apoi făcându-l părtăș și de grația preainaltă de a purta brâu roșu — era obicinuit să privească ca sfânt tot ce ieșea din gura ori condeiu mai marilor ierarhici. Nu se putea deci să nesocotească propunerile referitoare la urmarea studiilor teologice în Caransebeș „barem un an“. Mi-a făcut deci și mie plauzibile motivele invocate. Și fără murmur, am intrat în șirul

auzitorilor „Institutului teologic diecezan gr. ort. român“, cum i-a fost numirea oficială până mai acum câțiva ani.

1 Septembrie 1894!

În „cursul“ I. ne-am înscris 12 tineri. Am început cu un număr binecuvântat. E numărul apostolilor. E generația Buliga -- Cioloca -- Imbrescu -- Jucos -- Nică Popoviciu, etc.

În sfârșit aveam director pe *Dr Iuliu Olariu*. Închis, serios, scurt la vorbă, auster. E tipul omului care nu are timp pentru nimic decât ce este necesar. Nu cunoaște decât cartea și disciplina -- ambele în interesul nostru și al celor ce ne-au trimis încoaci. Pentru sine nu cerea nimic. De o viață probă, cu voința disciplinată, cu viața regulată de călugăr încă înainte de a se călugări, impunea în toată privința, ba deștepta invidia multora pentru respectul tot crescând pentru persoana, conduita și erudiția lui.

Eram, în fine, mulțumit că puteam fi elevul lui *Dr Olariu*, „primul doctor de Cernăuți al Bănățenilor“.

Înțelegători cum eram -- vorbesc numai de cei 12 ai anului meu, -- ne feream de abateri cu consecințe neplăcute. Ne supuneam, pentru a nu supăra pe învățătorul. Îi cetiam din ochi ce aștepta de la noi. Priveam la el ca și când îl aveam în față, și când ne îndepărtam de el. Ne îndepărtam înapoișilea, și fața noastră tot către el privea, cum se dedea cinstea din băbăiuc țefelor cinstite.

Primelor abateri nu le urma îndată pedeapsa. După o avertizare, judecata era cuprinsă în sentința de gradul II: „oi te apleci, ori pleci“. Celelalte grade -- se aplicau foarte rar -- erau cele din regulament.

Respectul elevilor era covârșitor din considerare atât la știința sa profundă, cât și la viața sa curată, care ne servea ca model.

Nu mai față de cei absolut fără vocațiune, ori vițioși, cari au îndrăznit să se strecoare în sanctuarul științelor sacre, a aplicat dispozițiile regulamentare în toată rigoarea lor. Tuturor însă li-au folosit. Sfârșitul știți care a fost? Fiecare reglementat cu evlavie trebuia sa facă mărturisirea, că

„*Olariu e sever, însă drept!*“

Dr D. Cioloca

LUI IOSIF OLARIU.

(Marelui savant în teologie.)

*Tu sol al unor vremi ce au apus ... și-al altora ce vin,
Avea eu te văd ... te văd 'n altarul tău de slove blânde,
Mironosițe tainice în smirna unui psalm divin ...
Între tăcerile sfielnice ... și clipele vibrânde!*

*Cu visul de seraf al lungei rugi odat' ai adormit,
În tainița unei chilii, o candelă privea la tine ...
Când pe mormântul rece o floare tristă 'n cetul a'nflorit -
E liniștea - mironosița vieții tale lângă tine!*

*Din lumea celor nevăzute s'aud iarăși psalmodii,
Iar duhul tău izbăvitor din sacru-altar spre cer s'avântă;
Albi cheruvimi cu tine trec iar prin înaltele țării,
Osana Ție Doamne și-al tău mucenic, ce către noi*

[cuvântă]! ...
LUCIAN COSTIN.

Discipolii.

Ἐπαγγελίαν ἢ διδασκαλίαν.

Privesc cu înduioșare chipul senin și gânditor al Magistrului, pe care îl am avea înaintea mea. -- Tu îl vei avea așisderea iubite lector la cetirea acestor rânduri -- și contemplarea lui îmi adună sufletul în dulcea legănare a amintirilor duioase din trecutul meu scoiăresc.

E cel mai prețios dar pe care ni-l oferă Crăciunul amându-l.

Formam împreună cu alți șapte tovarăși ultima serie de războiu a Institutului și în același timp eram cei din urmă cari am luat „absolutoriu“ semnat de *Olariu*. Doui ani stăturăm sub regimul de fier al disciplinei sale severe.

Din șapte câți eram la început am scăzut la patru: *Liviu*, *George*, *Emanuil* și *Ioan*. Patru studenți liniștiți, colegi în înțelesul cel mai frumos și cel mai deplin al cuvântului, uniți prin legăturile intime ale prieteniei cimentată în școală. Atâția am rămas abia, făcând zid în jurul învățătorului după ce s'au molcomit încetul cu încetul valurile marelui uragan al răsboiului.

Noi nu ne-am luat sborul înainte de timp părăsind cuibul care ne-a apărut în vreme de viscolire, nu ne-am dus ca ceilalți să încercăm alt noroc prin ținuturi îndepărtate. Instinctul nostru cel bun nu ne-a lăsat să interrompem firul învățaturii începute la școala „noastră“.

Regretul nu ne-ar fi părăsit o viață întreagă.

Eram puțini la număr, solidari, muncitori și destoinici. Îl ascultam cu atenție, eram loiali și prevenitori față de dânsul. Ne străduiam să-i intrăm în voie și nu ne fu mică mirarea când văzurăm că am reușit să-i câștigăm încrederea deplină.

Dela un timp încoace nu mai simțeam deloc apăsând asupra noastră rigoarea lui temută de alții.

Eram cel mai perfect succes pedagogic al lui, elevii săi „prin excelență“ cum ne numise la despărțire reflectând aproape emoționat la logosul nostru stângaci de adio.

Ne iubea și mai mult pentru că nu l-am părăsit ca ceilalți. În sala mică și modestă a Direcțiunii am închinat steagul glorios al unei întregi generații, dând -- fără să știm -- ultimul salut învățătorului care-și pregătise de mult viaticul pentru călătoria cea lungă.

* * *

vos exemplaria sacra
Nocturna versate manu versate diurna.

Au trecut ani cu pași repezi în goana nebună a timpului. Am cercetat mai multe școli înalte și m'am mirat de ușurința cu care se obțin hârtiile pe alocurea.

De multe ori în viață mi-s'a aruncat cu dispreț în ochi vina de a fi absolventul unui obscur seminar din Ardeal, cu toate acestea nu este nimic la care să țin mai mult decât la diploma primită din mâinile lui *Olariu*.

Am câștigat-o doar cu toții prin muncă grea, cetind ziua și noaptea dupăcum spune versul latin din frunte. Am bravat ploii și ninsori, viscole și înghețuri ca să ni-se recunoască „frecvența“. Nu vom uita nici-odată probele prin cari am trecut ca să-ne obținem certificatul.

Am suferit mult pentru el înainte de a-l avea și nu mai puțin după ce l-am dobândit. Un lucru este

sigur, absolute care ca pe vremea lui Olariu nu se mai dau astăzi.

Protosinghelul a fost un *ἀπαξ λεγόμενος* în istoria școlii bănățene de caracter și de muncă!

* * *

Συμπόσιον.

Asistai deunăzi la o agapă colegială a aceluia cari erau cândva „domnii” anului III. pentru noi începătorii. Atâta duiosie prietenească, atâta însuflețire caldă de mult nu am văzut la o întâlnire.

Așezați în jurul arhipresbiterului Andrei, profesorul de odinioară, păreau, fiii aceluiaș venerabil părinte. Ilustrarea aievea a antifonului dela utrenie:

Ce e bun sau ce e frumos,

Fără numai a locui frații împreună!

Mulți s'au îndepărtat dela matcă, unii blastămă și azi mediul orașelor străine unde au ajuns, nu este unul pe care să nu-l apese un regret în suflet... pentru chemarea părăsită.

Cu toții au însă un tipar comun căci pe toți i-a lămurit și i-a modelat școala minunată a lui Olariu.

Ioan David.

Recunoștință postumă.

„Aduceți-vă aminte de mai mari, voștri, cari v'au vestit Cuvântul lui Dumnezeu”. Ev. 13, 7.

Scriu despre un preot, de-o perfectă vocațiune, despre oarecând protosincelul Dr. Iosif Iuliu Olariu, care a fost profesor-director al institutului teologic din eparhia Caransebeș.

Acest protosincel n'a lăsat vremea să treacă, fără să o însemne prin muncă, a dezvoltat o activitate literar-științifică pe teren ecleziastic fără seamăn. A dat la lumina zilei manuale ecleziastice — începând cu normele tipiconale, continuând studii științifice-teologice: Isagogia, Dogmatica, explicarea exegetică a sfintei Scripturi etc. etc. — cari dacă în fond nu prezintă lucrări absolut originale, în schimb ca formă sunt rezultatul unor studii personale și îndelungate ale protosincelului Dr. Olariu.

Și cum alianța noastră nu să finește cu moartea, să-mi fie permis să vorbesc de numele acestui falnic biserican, de acest om, de o punctualitate fenomenală în toate acțiunile sale. Noi — elevii săi de odinioară — cari am vorbit cu el; cari l'am cunoscut în cele ecleziastice atât de pedant, până la non plus ultra, putem spune cu toată îndreptățirea — fără exagerare — cumcă protosincelul Dr. Olariu a fost un teolog erudit și un apologet de marcă al bisericii noastre ortodoxe. Christos și Evanghelia au sălășluit în inima lui.

Și acum, după treizeci de ani, invocând în memorie personalitatea lui, parcă l'am privi prin oglindă, cu aceea înfățișare heraldică, cu fizicul său de gândea că e turnat din bronz, când dela catedra școlii teologice ne vorbea. Cuvintele lui calde și pline de autoritate, iar privirea lui senină avea un efect sugestiv. Cuvintele lui se înfrățeau cu fluxul simțămintelor sale, într'o deplină armonie, ceea ce îl caracteriza că este un fecund comentator al sfintei Scripturi.

A fost omul faptelor și prin scrierile sale a lăsat posterității lucrări neperitoare, pentru scrutarea și experimentarea științifică a principiilor biblice.

Recompensa și recunoștința?... de acestea n'a avut parte în viață, poate fiindcă a murit??

A murit prea de timpuriu, fizicul său — deși bine complexionat dar foarte sensibil și prin muncă neîntreruptă escitându-se, fulgerător a succumbat.

Cimitirul bisericii sf. Ioan din Caransebeș, are în sânul său, sub o movilă, rămășițele telurice ale aceluia ce a fost protosincel, Dr. Olariu, dela căpătâiul căruia lipsește cea mai elementară podoabă „Crucea”.

Să nu fie acea urmare, dar o maximă din „Vom Ambos” zice: „Lumea este foarte rea; uneori nu te iartă nici pentru că ai murit, trebuia să mai trăiești, pentru că să aibe prilej să te mai năcăjască”.

Preoșimea, care a fost crescută în școala protosincelului Dr. Iosif Iuliu Olariu, a făcut inițiativa pentru a șterge rușinea impietății, de a ridica la mormântul protosincelului o „cruce-monument”, deamnă de numele lui. Vrednic este, ca memoria lui să fie comemorată în cadrul unei grandioase festivități, ridicându-se la căpătâiul lui întruchiparea personală în un bazorelief de bronz, care să mărturisească trăinicia simțului de recunoștință omagială și de adâncă pietate a preoșimei recunoscătoare.

Oamenii mor, faptele dăinuiesc, făcând vie memoria lor.

Feneș 1933.

Vasile Paica
paroh, membru în adunarea eparhială

Non omnis moriar...

Lui IOSIF OLARIU.

Găsit-am cheia slovelor de aur,
Și deslegând a lumii mare taină,
Am dobândit a nemuririi haină,
Un monument mai scump ca un tezaur.

Mai trainic decât marmora din Paros,
Bronzul sonor cu verzile lui umbre,
Sau cu săgeata formelor ei sumbre
O tristă pădurice de chiparos.

Nu am măcar o salcie ce plânge
La căpătâi cu lacrimi reci de rouă
Nici tei duios ce flori de aur plouă
Sau foc etern ce'n veci nu se mai stinge.

Pe capul meu, superb port o cunună
De lauri verzi ca veșnică răsplată
A frunții ce-a rămas ne'ncununată
În trista lume-a globului de humă.

În veci nu se va șterge al meu nume
Din cartea muzei clipeilor fugare
Cât va aduce jertfe pe altare
Soborul sfânt al templelor străbuine.

Povestea mea ce'n 'nlăcrămat o spune
Ciobanul lângă foc în noaptea lungă
În satul meu, departe o s'ajungă
Înveșmântată'n strai de minune.

Nu am murit de tot: pe-a amintirii
Punte ce duce'n sfera cea senină
Din chaosul de umbră și lumină
M'am înălțat în lumea nemuririi!

DISCIPOL.

Dr Iosif Olariu ca dogmatist.

Sfântul Ciril al Ierusalimului în Cateheza IV-a v. 2 scrie: „Μεγιστον κλημα εστι των dogmaton κληματα” ceea ce sună pe românește „cea mai mare moștenire este învățarea dogmelor”. Și cu tot dreptul, căci ele, dogmele, ne învață a cunoaște pe Dumnezeu cum se revelează rașionii noastre ca adevărul absolut și binele suprem; ne învață ce a făcut Dumnezeu pentru oameni, raportul Lui către lume în general și oameni în special, și despre ce trebuie să creadă și să facă aceștia ca să se mântuiască. Iar cunoașterea de Dumnezeu este ținta finală a întregii cunoștinți omenești. În nota acestui adevăr se exprimă și fericitul Augustin „Fecisti nos ad Te et inquietum est cor meum donec requiescat in Te”.

Având fiecare om datorința a cunoaște pe Dumnezeu și raportul Său cu lumea spre a-și putea ajunge ținta finală, ce i-o hotărîse bunul Dumnezeu, cu atât mai mult preotul, care tocmai este chemat să învețe pe credincioșii încredințați păstoririi sale calea cea adevărată, calea mântuirii, căci preotul este lumina lumii și sarea pământului. Trist și dureros e în acelaș timp, când păstorul de suflete nu-și paște oile încredințate cu mireasma binemirositoare a cuvântului dumnezeesc conducându-le spre liman, ci asemenea năimitului, văzând lupul lasă oile și fuge, pentru că nu este destul de bine înarmat sau din comoditate sau neglijență nu-și ia osteneala să înfrunte atacurile ce le dau pe furis profesii cei mincinoși. Un preot fără cunoștința dogmelor și a celorlalte cunoștințe adecvate cerințelor vremii este asemenea unui soldat nearmat.

Aceste gânduri precum și dorința de a avea un cler la nivelul cultural al celui apusean i-au dat desigur impuls protosincelui Iosif I. Olariu, să-și consacre întreaga viață studiului teologic scriind cu o diligență neegalată opuri de mare valoare științifică și făcându-ne cunoscută modesta noastră școală de parte, chiar dincolo de granițele Țării.

În „Manualul de Teologia Dogmatică ortodoxă” constatător din 812 pagini format mare octav, dogmatistul Iosif Olariu espune în mod sistematic într-o limbă clară, științifică, precisă, adevărurile credinței creștine din punctul de vedere din care le privește și învață Biserica ortodoxă, aducând dovezile descoperirii dumnezeiești din sfânta Scriptură și sfânta Tradiție. Deși în aranjarea materialului urmează autorul manualului de Teologia dogmatică ortodoxă al metropolitului rus Macarie Bulgacov tradus în limba română din limba franceză de episcopul de pie memorie Gherasim Timuș al Argeșului, totuși cu toată relativa dependență Teologia dogmatică a protosincelui Iosif Olariu își păstrează valoarea științifică, căci autorul nostru nu-i numai receptiv, nu espune numai în mod pozitiv amăsurat practicii observate de sfinții Părinți și învățătorii Bisericii, ci adesea prelucră materialul în mod speculativ sub influența filosofiei, spre a realiza o cunoaștere mai profundă a dogmelor.

Materia e pe larg dezvoltată, conține întreg materialul ce constituie obiectul Teologiei dogmatice ortodoxe speciale și abundează în citate din sfânta Scriptură în special din sfânta Tradiție; ținând seamă însă de dictonul latin „non scolae sed vitae discimus” înțelegem, că acest manual e merit nu numai pentru uzul studenților de pe băncile școlii, ci și al preoților, precum și al profesorilor fiindu-le un tovarăș

nedespărțit, la luminile cărui să poată recurge oricând. Ca o preferință a manualului din punctul de vedere al tehnicii amintim, că citatele din sfânta Scriptură sunt tipărite cu litere cursive, spre a le evidenția iar materialul mai însemnat prin tipar mai mare. Împărțirea sistematică și bine chibzuită a materialului întreg precum și a fiecărui paragraf în special ușurează mult orientarea.

Ediția a II-a a Teologiei dogmatice, este mai concisă, mai scurtă, fiind un sumar al ediției I-e și întruște numai în parte calitățile aceleia.

Multe generații s'au adăpat și se vor adăpa încă din aceste manuale de Teologia Dogmatică, cari fără pretențiunea unei desăvârșite originalități, prezintă totuși o inițiativă laudabilă, mai ales dacă privim aceste realizări prin prizma acelor vremuri de sărăcie în domeniul științelor teologice.

Ținând în vedere aceste juste constatări putem aprecia mai ușor marea operă, ce a realizat-o prin tipărirea Teologiei Dogmatice speciale și credem, că autoritățile în drept îi fac cel mai nimerit omagiu postum reeditând operele sale începând cu ediția I-a a Teologiei Dogmatice.

Zeno Muntean
profesor.

Locul eruditului protosinghel Dr Iuliu Olariu în istoria culturală a Banatului.

De: Prof. C. Rudneanu.

O generație fericită plină de idealismul vremii a căutat să scoată din nou la lumina zilei figura măreață a protosinghelului Dr Iuliu Olariu.

Ea a fost pătrunsă până la pietate de recunoștința ce o datorează aceluia care de mult și-a înscris numele în istoria culturală a Banatului.

Bănățenii, au dat dovadă, că conștiința valorilor spirituale trebuesc ridicate până la acel cult măreț al oamenilor de valoare -- și de aceea păstrează azi amintirea scumpă a aceluia care s'a făcut vrednic de apostolatul greu, de luminător al generațiilor slujitoare la altarul sfânt al lui Christos.

De ani dearândul preoții bănățeni au în conștiința lor mărețul exemplu al profesorului protosinghelul Dr Iuliu Olariu.

Și'n slujba lor grea și plină de răspundere morală, ei văd aeeva apărând pe acela, care cu cuvântul și scrisul i-a îndrumat spre o viață curată și înțeleaptă. Îndrumătorul lor întruchipa minunatele virtuți demne de catedra ce o deținea și dela care răspândia lumina înțelepciunii divine. A avut studiile cele mai însemnate ale teologiei, unde se cere multă erudiție și mai multă virtute. Dumnezeu l-a hărăzit cu erudiție și virtute, pentruca astfel vorba să fie în concordanță cu fapta.

Omul de specialitate competent în studiul minunat al Dogmaticii, pe care din fericire Banatul îl are de prezent*) și care-și va spune cuvântul asupra manualului de Dogmatică și asupra studiilor exegetice -- studii cari ne înalță sufletește, întărindu-ne convingerea, că există o spiritualitate și eternitate în lumea aceasta plină de întunecime și de șovăială.

*) E vorba de învățatul profesor bănățean Dr Vasile Loichița dela Facultatea de Teologie din Cernăuți, care deține catedra de Dogmatică.

Cercetările științifice în studiul teologiei, făcute cu multă erudiție și cu o răbdare îndelungată, ne dau imagina adevărată a omului, care a stăruit o viață întreagă, adunând cu o hărnicie deosebită, cu o pasiune demnă de scriitorii bisericești din vechime, cari căutau în mod minuțios și precis să întărească convingerea, că fără de Dumnezeu toate ale lumii sunt deșarte, dincolo de mormântul rece există un suflet pururea viu.

Istoria culturală a Banatului, unde sunt înscrise toate gloriile acestui pământ scump, îi va consacra un loc deosebit, stabilind o epocă de aur, când poporul bănățean a dat un erudit teolog, studiile căruia au trecut de mult peste hotarele țării noastre. Istoricul de mâine bănățean, va stăruii cu toată demnitatea asupra valorii nesecate a operii culturale adânc binefăcătoare ce a radiat de pe urma studiilor protosinghelului Dr Iuliu Olariu.

Din Caransebeșul ortodoxiei românești a plecat o rază de lumină, care întărea credința pretutindeni, că aceia cari se dedică vieții lui Christos, trebuiesc să fie pătrunși de pietate și de erudiție teologică — fiindcă altfel dușmanii credinței și ai neamului ne amenință.

Generația preafericită acelor cari s'au putut îmbogăți sufletește la izvorul nesecat al cunoștințelor teologice, ne povestesc multe despre el — iar noi cei cari numai din cărți îl cunoaștem, simțim fiorul vieții trecute.

Azi mai mult ca oricând bănățenii trăesc din nou acest cult al marelui teolog — numele lui va străluci pururea în analele vieții noastre culturale din Banat, fiindcă s'a identificat cu pământul și sufletul neamului nostru.

Muncitorii în ogorul sfânt al teologiei nu l-au dat uitării — ei păstrează amintirea a pioasă aceluia, care a intrat de mult în Pantheonul teologiei ortodoxe și'n istoria Românilor bănățeni! .

Ad Iulium.)*

*S'a stins făclia marelui proroc
În inimi doar păstrăm a ei scânteie
În van căutăm pe crucea marmoree
Un nume scris cu litere de foc.*

*Căci plămădit din pieritoare humă
Chip cuvios ești doar țărână-acum
Iar vremea trece în goana ei nebună
Ca un fugar neobosil de drum.*

*Nestinsă va trăi numai iubirea
Foc de vestală tainic alintat
Ce îți păstrează vecinic amintirea.*

*Ești între noi deși de mult Te-ai dus,
Din inimi Ți-ai zidit o piramidă
Un monument „aere perennius“.*

DISCIPOL

Opera protosinghelului Dr Iosif Iuliu Olariu.

De: Isaia Suru
profesor de Teologie.

Înfăptuirea idealurilor mari a fost întodeuna condiționată, de lupte și de jertfe. Realizarea idealurilor sfinte cuprinde în sine ca o notă proprie și ideea jertfei, căci ideal sfânt și jertfă sunt noțiuni strâns legate în organismul social, întocmai după cum în natură trandafirul cu spini și spini cu florile. Acest adevăr introdus și accentuat, în conștiința lumii noi, de Mântuitorul, când cu câteva zile înainte de patima sa, a zis, grăunțul de grâu de va putrezi „multă roadă va aduce“ (Io. 12, 24) — este una din pietrele de mult preț, ce strălucind printre divinele învățături ale lui Iisus, era admirată cu mult nesaț de marele cugețator Paulsen, când între cele trei mari adevăruri aduse de creștinism, clasă și acest mărgăritar ce împodobește sufletul creștin. Sacrificiul stă la baza progresului și lumea trăiește prin sacrificiul celor buni, drepti și nevinovați. Iată marele adevăr!

Dar în decursul veacurilor pentru nici un ideal, n'a trebuit să cadă atâtea jertfe, atâtea vieți omenști, să se sacrifice atâția martiri, ca în lupta pentru împărăția binelui și a adevărului, pentru ideea mântuirii creștine, pentru care, chiar Iisus Christos a trebuit să se umilească chip de rob luând și să se jertfească pe înălțimile Golgotei.

Dacă în trecutul creștinismului au fost mulți cari s'au jertfit la altarul Domnului, fie ca martir, fie ca propovăduitor sau ostenitor în calea Domnului — cărora Biserica recunoscătoare le cinstește memoria preaslăvindu-i, nici în trecutul Bisericii noastre românești n'au lipsit personalități cari s'au distins fie printr'o viață împodobită cu virtuțile creștine, fie prin zelul și cultura pusă în slujba apostolatului creștin, adevărat prin râvnă lor pentru Biserica.

În rândurile acestora cu mândrie — și mai ales cu mândrie bănățeană — putem înscris, și pe festul d rector și profesor, al Institutului Teologic din Caransebeș, pe protosinghelul Dr Iosif Iuliu Olariu. Il putem înscris pe acest mare dascăl al ortodoxiei, fie pentru opera-i științifică ce a dezvoltat-o în vremurile preliminare a culturii noastre teologice, formând în istoria acestei culturi, un capitol important, iar în istoria culturii bănățene o epocă însemnată. Il putem deci înscris pentru o activitate prodigioasă pe teren pedagogic, bisericesc și teologic.

Într'adevăr, înarmat cu o vastă și temeinică cultură teologică, filolog neîntrecut, eminent cunoscător al limbelor, grecești și ebraice, ambele atât de necesare pentru o adâncire cât mai profundă în științele teologice, protosinghelul Iosif, a îmbogățit literatura noastră teologică, cu lucrări valoroase, cu lucrări ce au un caracter științific foarte pronunțat.

Deși cu gândul, de a răspândi cunoștințele necesare și indispensabile atât pentru preoți cât și pentru studenții Institutelor Teologice, și „să promoveze în câțva studiul sf. Scripturi în Biserica noastră națională“, marele teolog Dr I. Olariu captivat în întreaga lui ființă de pasiunea de a se adânci cât mai mult în cele ale teologiei, și de o dragoste nemărginită pentru cele ale Bisericii — dragoste ce-l duce de multe ori până la complectă desinteresare de persoana sa, — ajunge ca să creieze istorie, ajunge ca printr'o activitate fecundă, în mai multe ramuri ale teologiei, dar

*) Publicată în Nr. 3 din 1931 al „Foi Diecezane“.

mai cu seamă în ramura Teologiei biblice a N. T. apoi a Teologiei Dogmatice, și într'o măsură destul de însemnată în problemele introductive ale cărților sfinte atât ale Vechiului Testament cât și ale Noului Testament, — ajunge, să fie o personalitate, o înălțime Teologică vizibilă din toate colțurile Bisericii noastre ortodoxe fiind un îndreptar instructiv pentru toți cei ce voiesc a se adânci în știința Teologică, cu deosebire în științele exigente.

Deși Dr I. Olariu caută să nu fie nici prea științific, nici prea critic „căci o astfel de lucrare n'am crezut c'ar fi tocmai potrivită împrejurărilor în cari ne aflăm“, cu toate acestea bogăția citatelor din cei mai de seamă părinți și scriitori ai Bisericii creștine multe explicări până și a chestiunilor de amănunt multe cuvinte și expresii evreiești și grecești fac ca opera lui să ajungă nu de puține ori până la erudiție, în multe părți ale diferitelor sale lucrări adresându-se exclusiv celor cunoscători de-a binele în ale Teologiei.

Adevărul spus oarecândva de Boileau că „stilul este omul“ s'a evidențiat cum nu se putea mai bine în opera lui I. Olariu. Om integru, asemenea marilor personalități ale ortodoxiei, asemenea unui Grigorie Teologul care „nu s'a plecat în fața nimănui pentru că nici în sufletul lui nu erau patimi cari să-l aplece“, de o sobrietate fără pereche, de unde trăsăturile caracteristice ale operei sale, un ortodoxism riguros și intransigent, spirit de sinteză ne lipsindu-i ici colo nici cel analitic.

Seria lucrărilor sale, în ordine cronologică începe prin publicarea „introducerii în V. T. și N. T.“, volum ce cuprinde resumatul tuturor cărților sfinte deci foarte practic pentru uzul zilnic al studenților în Teologie, mai ales că tratează în notițe și diferite chestiuni asupra cărora s'au ivit mari contraverses. Pentru aceste însușiri fiind epuizată în două rânduri a fost scoasă încă în două ediții una în 1903 iar alta în 1912. Tot în anul 1892 continuă cu traducerea „Scrierilor Părinților Apostolești“ după textul original edat de Gebhardt, Harnack, Zahn și cel de Hefele, căci în acest op „fie care cărturar află legătura Bisericii de acum cu cea întemeiată de Christos“ (prefață).

Peste doi ani începe publicarea lucrărilor sale de exegeză la cărțile N. T. — lucrări cari i-au făcut numele neperitor în Biserica ortodoxă a răsăritului iar în anele bisericii ortodoxe române i-au înscris numele cu aur fiind „cel dintâu care îmbogățește studiul N. T. în românește cu opere științifice și voluminoase“, după cum o marturisesc și cei mai acerbii critici ai săi. Așa Evangheliile sinoptice în 1894 (pag. 644) continua cu o Evangheliie după Ioan în 1897 (pag. 304) ca apoi abia în 1910 să apară primul vol. din ep. pauline (ep. c. Romani, Cor. Gal. Ef. pag. 740) iar în 1913 al doilea volum (ep. Fil. Col. Tes. Tim. Tit. Filim. și Ev. pag. 480). Toate aceste comentarii tradează o aleasă cultură germană, formată din consultarea celor mai distinși comentatori: după cum însuși o mărturisește în pref. la sinop. Bisping, Meyer, Keil, Ewald, Schanz etc. traducerea făcându-o după textul lui Tischendorf. Ceace însă ridică valoarea științifică a acestor lucrări și îi încununază opera este *critica textului*. La același nivel științific avem și Dogmatica Bis. Ort. tipărită în 1907 (pag. 812, a doua ediție prescurtată în 1916, pag. 340), cuprinzând un „aparat științific vast“ (pref.), scris într'un spirit critic, apologetic și polemic fără a disprețui pe cel istoric.

Iubitor și cercetător neîntrecut al bisericii n'a neglijat nici strana, ci explică psalmii (a. 1901) după ce mai înainte cu câțiva ani, în 1897 — din cauza unei necesități imperioase ale timpului de atunci — a tipărit și un manual de tipic.

Iată care a fost opera de peste patru mii pag. a neuitatului dascăl ort. Dr I. Olariu, scrise în vremuri și împrejurări de multe ori impropii.

N'am pretenția ca în această scurtă și imperfectă caracterizare să cuprind și să analizez opera acestui mare teolog — poate nu este nici locul și nici timpul pentru aceasta deoarece aprecierea ei necesită o perspectivă care la rândul ei își cere drepturile în timp și spațiu — doar dându-ni-se rarul dar în același timp frumosul prilej de popas duhovnicesc, de reculegere creștină, în câteva cuvinte fugare să evidențiez unele din multele însușiri ale operei lui Dr I. Olariu și aceasta pentru perpetuarea memoriei aceluia ce a fost protosincelul Iosif pentru noi Românii, exteriorizând prin aceasta sentimentul nostru de recunoștință postumă, învederând astfel tristul adevăr, că recunoștința e o floare rară ce pe mormânturi — adeseori fără cruce — răsare.

PĂRINTELE OLARIU.

(Fostul director de Teologie.)

Vremurile de-altădată
De evlavie curată,
Cum apuseră cu Tine
Cuviosule creștine!

În credința ta statornic,
Regulat, ca un ceasornic,
Tu veneai smerit la strană
Și steteai ca 'ntr'o icoană.

Și țineai cu mult mai tare
La tipic și la cântare
Și la sfânta rânduială
În mărita Catedrală.

Iară noi, privind spre Tine,
Învățam ce se cuvine
Ruinilor creștini să știe,
Din cereasca 'mpărăție.

Azi, cu vremile moderne,
Nepăsarea greu s'așterne,
La Utrenii și Vecerne —
Mana vieții nu mai cerne.

Numai corul Catedralei
Ușurează partea jalei:
'Naltă sfânta liturghie
Cu cerească melodie.

Umbrei lui Iosif Olariu!

*Te văd pare c'alevea, în umeda-ți chilie,
Cu suflet vecinic tânăr și plin întreg de soare,
Cercând și dai Străburii aripă talmiteitoare,
Sau revivind trecutul sbătut în agale...!*

*Cei slabi și mici la suflet te-au alungat în viață
Plătindu-ți munca sfântă prin hula ori minetună;
Posteritatea însă cu mîrl te încunună.
O! umbră pumnicească, — figură preamăreață!*

*Sortit e 'nălțării și vrednic de lumină,
Poporul care știe ca 'n dragoste deplină
Să aibe întru cinste străbunele morminte.*

*Dormi liniștit în tihnă prea cuvios părinte.
Ți-ai înțeles în lume și rostul și menirea
Dormi liniștit: — Asupra-ți veghează nemurirea. —*

Pr. D. V. ANUȚOIU

Iosif Olariu și strana bisericii.

De: **Constantin Vladu**
prof. la Academia Teologică,

Protosinghelul Iosif Olariu trăește viu în amintirea tuturor foștilor săi elevi nu numai ca un cărturar, care și-a ilustrat catedra prin lecțiunile sale savante, sau ca un examinator sever, ci și ca un preot, care a asistat zilnic treizeci și unu de ani de-a rândul la toate serviciile divine în catedrala din Caransebeș.

A cunoscut perfect și după cele mai bune izvoare rânduiala cultului, a îngrijit ca să nu se calee ordinea ei perfectă. Prin prezența sa neîntreruptă a însuflețit zelul studenților, i-a învățat la punctualitate, pregătire serioasă pentru serviciul stranelor, atât în ce privește tipicul cât și cântarea bisericească. Nu a tolerat nici o neglijență, în privința aceasta cântarea bisericească era atât pentru teologi, cât și pentru pedagogi echivalentă cu o probă practică, pentru începători mai de temut decât un examen. Corija dacă se accentua greșit sau se scimba glasul. Severitatea protosinghelului și directorului Iosif Olariu, nu era însă de așa natură, ca să descurajeze pe cei fără practică. Deseori se adresa în cuvinte de îmbărbătare către aceia, pe cari îi vedea că se sf-au să cânte cu voce plină, îi lauda nu arareori și pe cei mai slăbuți, ca să trezească curaj în ei. Din când în când însoțea cântăreții cu vocea sa. Câteodată se întâmpla, că cerea cartea să vadă dacă nu s'a tipărit greșit cumva vre-un cuvânt. Dacă vre-o cântare de strană mergea greu, lua măsuri severe, pentru pregătirea lor din partea studenților.

Nu tolera ca vr'un student să fie superficial în cele cantonale și orice încercare de a nesocoti această ramură a teologiei practice atrăgea după sine observații drastice. Iubia mult cântarea și cetera frumoasă și pe cei cu talent deosebit îi îndruma să-și desvolte talentul la școli mai înalte. Ca liturgisitor era majestos în mișcări, simplu în rostirea ectenilor, fără nici o aplicare spre teatralism pe care bunul său simț îi delătura din biserică, nu căuta efect și totuși facea impresia unui adevărat călugăr. Cu un cuvânt proto-

singhelul Iosif Olariu a fost sufletul stranei caransebeșene, care și astăzi păstrează cu sf-nțenie tradiția rămasă dela dânsul.

Ca autor al unui manual de tipic a adus servicii imense preoților și cântăreților.

Biserica catedrală din Caransebeș îi datorește pentru aceste calități vecinică recunoștință și nu va putea nici odată răsplăti îndeajuns sacrificiul benevol pe care l-a oferit cu atâta profuziune.

Mă închin înaintea memoriei lui și cu această ocazie nădăjduesc că recunoștința posterității îi va ridica mărețul monument, de care s'a făcut vrednic prin viața și activitatea sa.

Pro memoria.

În ziua de 6 Decembrie 1933 s'au împlinit 13 ani de când Prea Cuviosul protosinghel Dr Iosif Iuliu Olariu, împlinirea cea desivăryată a cinstei, patriotismului curat, iubirii binelui public și a muncii neobosite s'a supus legii, firii și a intrat în drumul lung al eternității.

Nu vorbele ci mărețele fapte mărturisesc posterității cât de prețioase a fost pentru noi viața Prea Cuviosului, și cât de dureroase a fost pierderea acestui distins bărbat pentru Biserica ortodoxă-română.

Corectitudinea exemplară și politeța prevenitoare în relațiunile colegiale au îndreptățit pe Prea Cuviosul protosinghel Dr Iosif Iuliu Olariu să fie personalitate impunătoare, autoritară și respectată.

Într-o activitate prodigioasă a răspândit luminile minții sale înțelepte și comorile sufletului său bun, cu scopul unic de a fi util și de a face binele.

De câte ori amărit de cele ce vedea în jurul său, decepționat de mulți în cari își pusese încrederea degustat de venalitatea sau ușurința altora — sfârșia totdeauna cu urarea că totuși să se schimbe și-și arăta încrederea ce nu trebuie să ne părăsească nici odată -- căci valul potmolirii se va scurge, iar lespedele albe și vegetațiunea curată și plină de seva rodnică se va înălța mai cu putere în urmă.

Întreaga lui existență poate fi asemănată unui râu lin și liniștit, care a adus numai viață și mulțumire ori unde s'a atins de maluri prielnice.

Romulus V. Pop. preot.

Odă lui Olariu.

*Blând vlăstar crescut în umbra strămoșeștilor cazanii,
Glasul inimii urmându-l și-ai întins aripa'n vânt
Și 'ncercat de-un dor ferbinte, ai zburat jertfindu-ți anii
Să destăinuie adevărul și credința 'n Domnul Sfânt.*

*Mag purtat de-o stea lucie, ai purces spre Soare-apune...
Iar când s'fctnica Minervă frântea 'n tauri și-o 'ncunund
Legănat pe-un gând de pace te întorni, ca prin minune
Să 'nfiripi în inimi crezul, talmăcit de „Vestea bune”.*

*Și când arca legii noastre, valuri negre o frământă
Ți-ai trimis învățăceii, lopătlari pe ape 'ntinse,
Cari scutiți de răza-ți vie pe talazuri se avântă
Străjuind în șirul vremii, focul candelii aprinse.*

*Iar acun când licărirea-ți s'a topit în vechicie,
Când doar freamătul de frunze îți șoptesc că-i sărbătoare
Nu-ți vom plânge somnul veșnic, care scris a fost să fie,
Ci prin osanale îți proșternem la picioare!...*

IOAN RACHITOVICIU.

Protosinghelului Iuliu Olariu.

Iată-l pe cel care într-o viață întreagă n'a cunoscut ce-i repausul și odihna, astăzi preaslăvit de multele generații cari au avut fericirea să fie împărtășite și luminate din tezaurul neprețuit al cunoștințelor sale! Iată-l pe cel ce a îmbrăcat rasa monahală astăzi sârbătorit de clericii și mireni ai acestei eparhii! Iată-l pe învățătorul care și-a închis de-a pururi cuvântul, statornicit într-o altă lume, de unde ne vine toată învățătura, șezând pe scaunul măririi divine, care i-sa păstrat drept răsplătă pentru viața-i cu adevărat sfântă de apostol a-l neamurilor ce-a dus'o în această vale a plângerilor, care și astăzi mai tronează cu spiritul său în mijlocul foștilor săi elevii.

Moartea pământească a lui Iuliu Olariu n'a fost decât o trecere în lumea și preamărirea istoriei aici jos pe pământ și'n binecuvântarea și răsplătirea cea fără sfârșit acolo sus de unde veghiază Păstorul a toată lumea.

În sufletele acelor cari au avut fericirea să fie împărtășite de înțelepciunea și bunătatea lui fără de margini, de adevărat dascăl, tristețea ia înfățișarea recunoștinței postume și veșnice, iar 'n sufletele acelor cari l-au cunoscut numai din opera sa văzându-i îmbărbătarea lui la muncă spornică, profunda-i cugețare și limba-i ușoară, jalnica părere de rău că nu i-au auzit graiul se împletește cu admirația pentru omul închinat catedrei, închinat amvonului și mai presus de toate închinat datoriei și dreptății, avându-l astfel în tot momentul ca pe o pildă bună de imitat.

Mormântul lui e atât pentru foștii săi elevi, cât și pentru celelalte generații mai tinere, un altar al focului sacru, unde-și rățăcesc și încălzesc sufletele, azi în această epocă de adânci sguduirii sufletești. Eșirea oamenilor mari din viață, a acelor cari rămân nemuritori prin operele lor, sunt totdeauna numai o simplă separație de lume, ce are ceva din maiestatea divinului și nimic din relativul uman. Munca ce-a dus'o ei zi de zi, adeseori nerăsplătită și fără glorie cât a trăit în viață, ca'n totdeauna, a produs roade fecunde mai târziu. Operele sale pe terenul exegetic și dogmatic cât și cele lalte au fost de un real folos nu numai studenților dela institutul pe care l-a condus cu atâta dragoste, ci și tuturor studenților teologi, fie dela seminarele, academiile sau facultățile din țară.

Critica izolată ce-a svâcnit ditr'un aspru egoism mai mult regionalist, a produs adânci mâhniri în sufletele tuturor celor cari i-au cunoscut marele folos ce l-au adus operele sale teologice, șatunci când biserica noastră ortodoxă era atât de săracă în astfel de manuale. Savantul prof. Dr. V. Gheorghiu dela Facultatea de Teologie din Cernăuți, care se bucură de un mare renume pe terenul exegeticii Testamentului nou nu numai în biserica noastră, ci până departe în alte țări cari ne sunt cu mult superioare nouă în ce privește acest studiu biblic, i-a apreciat foarte mult munca ce-a depus'o Olariu și s'a simțit mâhnit de atacurile necugetate ce i-sau adus, mâhnire ce și-a manifestat-o față de noi studenții săi la curs, explicându-ne totodată rolul principal ce l-au avut manualele sale de studiu teologic. Aceiaș mâhnire a produs și'n sufletul nobil al mult distinsului prof. Dr. V. Loichița, dela aceeaș facultate, care a infiltrat adânc în sufletele noastre tinere personalitatea lui, ca unul ce i-a cunoscut de aproape toată țesătura vieții celui dispărut acum 13 ani din mijlocul nostru.

Manualul său de teologie Dogmatică tipărit la 1907, va rămâne încă multe decenii, printre cele mai bune tratate având sistemul pozitiv atât de amplu și complet, iar pe cel speculativ-filosofic mai puțin întrebunțat, stând alături de dogmatica lui Silvestru episcop de Canev, fiind de mare folos studenților teologi, la lucrarea tezelor de seminar și licențe, având literatura patristică pentru locurile respectivei dogme într'un ansamblu aproape complet.

Studenții teologi bănățeni din Cernăuți, indeosebi vor păstra totdeauna veșnică recunoștința aceluia care a fost printre primii ce și-a încălzit și luminat sufletul la acel înalt focar de cultură teologică, fiind elevul marilor savanți ai teologiei de pe atunci, cari iau de-cernut titlul de doctor în teologie și aceluia care astăzi conștiința preoțimii și a întregilor fii ai acestei eparhii vrea să-i ridice un monument la mormântu-i săracăcios, spre a străluci până departe personalitatea protosinghelului Iuliu Olariu.

Petru Toma

licențiat al Facultății de teologie din Cernăuți.

Cutul oamenilor mari¹⁾.

Firul istoriei fiecărui neam se țese mereu mult în jertfe de martiri și mucenici. Moșii și strămoșii înscriu paginile istoriei, creiază viața și dau înbold nepoților și strănepoților. Din umbra anilor apoși, ei ne întăresc credința și ne luminează pașii prin codrul fără poteci al viitorului. În ale lor „viăm și ne mișcăm“. Și totuși unele ingrătitudinii noastre îi învâluie adesea, în giulgiurile uitării.

Din când în când se ridică câte un glas pătruns de tainicele puterii ale pictății: risipiți ceața uitării de pe memoria moșilor, găsiți-le mormintele și presărați-le cu florile recunoștinței. Ei ne-au dat viața și înțelepciunea. Atunci apar din umbra trecutului siluete uitate, eternizându-se în bronz sau marmoră și mii de pelerini își pleacă pios genunchii peste morminte, ascultând cântecul mistic al trecutului. În haosul pustietor de suflete, tălăzuind pe chinuitoare incertitudini, am găsit adevărate oaze de liniște și reconfortare spirituală.

Așa s'au topit în vecinicie, 13 ani de când s'a închis, discret, în noaptea vecinică protosinghelul Dr. Iosif I. Olariu. Retras din tumultul vieții în odăița sfintei lui tăceri, acela care urmând sublimei vocațiuni din străfunduri intime, își consacră pe altarul științei întreaga viață, deslușind tainele vieții noastre în lumina sfintelor scripturi, se stinse, ca o sfielnică rază pe orizontul mohorât de toamnă, Curând și amintirea lui păli, ca o umbră 'n inserare. A trebuit să intervină — ca la toți oamenii mari cari s'au consumat în tăcere perspectiva timpului, ca să-l așeze în pantheonul strălucirilor postume. Acum s'a luat inițiativa să i-se înlocuiască crucea aplecată de vremi peste mormânt, cu un monument. O acțiune, poate surprinzătoare. O acțiune fără precedent. În acest colț al Banatului, cu un frumos trecut cultural, se răsplătește cu un monument, memoria unui om numai pentru merite științifice, fără a fi fost răscolitor de masă.

Societatea de lectură „Ioan Popasu“ a studenților dela Academia teologică, a salutată ca pe cea mai

1) În numele soc. „Ioan Popasu“ a studenților dela Academia teologică.

sfântă datorie această nobilă inițiativă. Ea a înțeles că se îndeplinește un act de pietate și de recunoștință față de memoria unui nedreptățit și un nespus bine, pentru noi, cei ce suntem în viață căci „cu cât ne vom aduce mai mult aminte de el, cu atât ne va da mai mult”. Studenții, cari zilnic gustă din fructele ostenețelor lui, după ce în suflet i-au anticipat monumentul, vor sprijini această inițiativă, în sfânta ei realizare, material și moral. Pentru că, tinerii, cari în pofida uitării ingrate ce se toarce din biruința vremurilor peste memoria morților nu-și găsesc, parcă aiurea, mai sigur conștiința spirituală decât în trecut, au totdeauna mai viu în suflet cultul oamenilor mari.

Marcu Bănescu

vice președintele societății „Ioan Popasu“

ȘTIRI

Locale.

Duminecă, la 10 Decembrie a. c., în cadrul conferințelor Societății femeilor ortodoxe a vorbit diaconul episcopesc *Teodor Roșca*. Sf. sa a făcut o interesantă espunere a celor două lumi de dinainte și după Mântuitorul Chistos, din punct de vedere caritativ. A arătat, în antiteză cu egoismul și desfrânarea din lumea păgână, caritatea creștină, ce a nivelat deosebiriile dintre diversele pături sociale. Conferința a fost bine aleasă, în preajma Sărbătorilor Nașterii Domnului făcându-se apel la jertfa și milostenia creștină.

Corul Catedral și-a dat și de astă dată concursul său.

*

După amiazi la orele 5 în cadrele „Astrei“ a conferențiat consilierul ref. eparhial *Nicolae Cornean* despre *trecutul cultural-bisericesc al Bănatului* Subliniind unitatea organică ce caracterizează în tot trecutul Bănatului faptele politice și cele bisericesti, dsa a insistat asupra specificului acestui trecut, care dând până astăzi aportul său românismului în general — și cu deosebire celui ardelenesc — este chemat de-acum a da orientări noi, proprii solului bănățan. Se amintesc figurile mărețe ale luptătorilor bănățeni în lupta de desrobire ierarhică și politică, în unele privințe inegalati la frații noștri. Conferința s'a încheiat cu un călduros apel la solidaritate a tuturor instituțiilor culturale pentru cunoașterea și promovarea intereselor înalte bănățene.

Corul liceului condus de dl prof. D. Cusma a executat câteva bucăți corale, urmate de declamări.

Act de caritate. Dl Secretar eparhial *Dimitrie Sgverdia*, noul președinte al Comunității de Avere din Caransebeș, a pus la dispoziția populației sărace din oraș 60 m³ lemne iar salariul dsale în bani îl constituie fond de ajutorare, pentru Sfintele Sărbători, studențimii lipsite.

Inregistrăm cu deosebită mulțumire gestul nobil al secretarului nostru, care în mijlocul iernii acesteia grele, alină durerile multor săraci și năcăjiți.

Pentru monumentul Dr Iosif I. Otariu au mai intrat următoare sume:

Soc. de lec. „Ioan Popasu“ (a 2-a contrib.) 1000 Lei
Prot. Col. Iosif Seracin Sibiu 500 „

Protodiacon I. David Csebeș (a 2-a contrib.)	500	Lei
Constantin Călțiu dir. bancă Csebeș .	300	„
Isidor Tătariu dir. bancă Caransebeș .	200	„
Prof. Constantin Vladu	200	„
Preot Petru Bancea	200	„
„ Ștefan Otonoga Iam	200	„
„ Eftimie Lăpăduș Căvâran	200	„
„ Nicolae Balmez Vrani	200	„
Diacon eppesc Teodor Roșca Csebeș	100	„
Biserica ort. rom. Vrani	100	„
Preot Traian Constantin Vrani	50	„
„ capelan Iosif Râta „	50	„
Inv. Mihai Anca	50	„
Preot Felician Nemoian Lăpușnicel	50	„
„ Traian Nemoian Petnic	50	„

Total: 3950 Lei

Suma anterioară: 14560 Lei

Total până de prezent: 18510 Lei

Judecătoria mixtă Caransebeș secția c. f.

Nr. 2130/1933 c. f.

Publicațiune de licitație și condițiile de licitație.

În cauza de executare pornită de urmăritoarea minoră Maria Ecaterina Takács contra urmăritului Ioachim Cianca picher la C. F. R. în Delta, la cererea urmăritoarei, Judecătoria ordonă licitațiunea în baza art. 144, 146, 147, 176 și 185 din legea LX. din 1881 asupra imobilelor înscrise în c. f. a comunei Caransebeș din circumscripția judecătoreii mixte Caransebeș Nr. coalei c. f. 93 sub A. I. 1-2 Nr. top. 547 grădină în intravilan de 144 stp. și Nr. top. 548 casa Nr. 17 în intravilan de 60 stp. a cărui preț de strigare va fi 7500 lei; asupra imobilului de sub A. Nr. top. 3684 fânaț în Racovița de 2 jug. 265 stp. a cărui preț de strigare va fi 1875 lei; fără atingerea dreptului de uzufruct viager intabulat în favoarea Mariei Ion Cianca născ. Stan. Pentru încasarea creanței de 11.500 lei capital, spese de proces și de executare de 650 lei fixate până acum, spese de 600 lei fixate acum pentru cererea de licitațiune.

Fixează termen pentru ținerea licitațiunei pe ziua de **21 Decembrie 1933 ora 10 a. m. în localul oficial parter ușa Nr. 14.** În baza art. 150 legea LX. din 1881 condițiunile de licitație se stabilesc după cum urmează:

Imobilele supuse la licitație nu pot fi vândute cu preț mai mic decât prețul strigării. (art. 26 XLI. 1908 art. 6 a legii din 10 Iulie 1930).

Cei cari voesc să liciteze sunt datori să depoziteze la delegatul judecătoreesc drept garanție 10% din prețul strigării în numerar și să semneze condițiunile de licitație (art. 147, 150, 170, legea LX. din 1881, art. 21 legea XLI. 1908).

Dacă nimeni nu oferă mai mult, cel care a oferit pentru imobil un preț mai urcat de cât cel de strigare este dator să întregască imediat garanția fixată după procentul prețului de strigare până la același procent al prețului oferit. Dacă nu îndeplinește aceasta îndatorire, nu se va ține seama de oferta sa și nu mai poate lua parte la licitație, care se va continua fără amânare. Caransebeș la 11 Octomvrie 1933.

Leo Pető ss. judec. **Ioanoșiu** ss. aj. dir. c. f. pentru conf. **I. Vasiloviciu** arhivar.